

Տարեկան զինը 10 ռուբլ, կէս տարվանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 5 կօպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաբաղաբացիք զիմում են ուղղակի
 Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կօպէկ:

UNCLY

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

յեր-ՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Արդաճանից
 Երբեք չլուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նա-
 մակ թիւրքայից: Արտաքին լուրեր:—ԽԱՌՆ ԼՈՒ-
 ՄԻ:—Հնու-Սփորներ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐ-
 ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Կրիտիկան մեր մամուլի մէջ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱՐԴԱՀԱՆԻՑ

Յղկատուի 20-ին

Աղդահանի վրա, երևում է, ոչ ոք ուշադրություն
չարժեցնում, որովհետև բնառ նրա մասին մի որ
և է տեղեկություն չէ կարդացվում ձեր պատուա
կան թերթերում: Հայրենիքս լինելով Արղահանին
հայտնա Շապլեթը, ուր վերադառնում էի Բասենի
(Գրգի) Խորասանի վիճակի) Բաշդուղից, այնտեղ
խառնարած լինելով ութամսեայ կարծապետական
լրտման, գեր. Աղունանեսից, Վարդի առաջնոր
նի կարգադրութեան ներքոյ,—հանդիպեցայ Ար
ահան քաղաքում: Այս անցեալ ուռւ-թիւրք պա
տերազմում Արղահանը կարօցի առաջ գրավեցաւ
ուս զօրքերի կողմից: Թիւրքերի մեծամասնու
թիւնը գաղթեց թէ քաղաքամիջից և թէ չրջա
յի գիւղերից, նրանց տեղը այժմ քաղաքը չէնցել
հայերով: Այս փոքրիկ քաղաքում այժմ գտնու
մ 70 տուն հայ-լուսաւորչականներ, որոնց շատերը
խալիպայիցն են գաղթել ու տեղաւորվել են
թիւրքերի տներում, որ գնել են թիւրքերի գաղթե
լիցոնցով: Երևում է, որ սրանց հաւանում են Ար
ահանի խնամութիւնը և ապրուստին հնչտ միջո
ւ: Երկու ամիս չը կայ, որ իրանց խնդրի հա
մաքան, չնորսվել է տերութիւնից շուկայում, լա
րողի վրա գտնված մեծ մղկիթը եկեղեցի
արձանելու, որը օձել է գեր. Աղունանեսնը. այ
նքան նրա մէջն են կատարում կրօնական պաշ
տօնները: Եկեղեցին այցելածս միջոցում ինձ
ատանելով նրա երեցփոխան պ. Մինրապետը
անից տեղեկացայ որ մղկիթը եկեղեցու ձևի
փաթրիկելու և կանանց համար փայտէ վեր
նառուն շինել տալու համար ծախսվել է
նրէն այսօր 1000 ր., և, ատում է, էլ
փայտ տեղ էլ չառ ունի: Եկեղեցին Գրիգոր

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ԿՐԻՏԻԿԱՆ ՄԵՐ ՄԱՄՈՒԼԻ ՄԷՋ

Ներկինակը ժողովրդին լուի զուարճութիանս
ամար չէ հրուսմ։ Նրա գրուածքները պիտի ունենան
նիկալիս յատկութիւն, որ նրանց ընթերցանութիւն
ը բարոյական ազդեցութիւն կամ տպաւորու
թիւն ունենար ժողովրդին վրա. ծագրաբանը զը
նում է ոչ միայն ընթերցողին ծիծաղեցնելու հա
մար, վկայասանը գրում է ոչ բոլեական զուար
թութիւն տալու համար. գրականութեան նը
պատակն է կրթել ժողովրդին, պահել նորան բա
նական անկողնը, մաքրել նրա միջից կեանքը
խնամները։ Այս նպատակին հասնելու համար
որոշ պիտի ունենայ ազդու գրէլ. նրա մտքին
պիտի մի անկիւն բռնին ընթերցողի մտքի մէջ
մտաւայտութեան չնեմարկվին։ Հասնում է ար
եւոր պ. Իաֆֆին իր գրուածքներէ մէջ այդ նը
պատակին, թէ ոչ—դա չէ կարելի հասկանալ պ
շարկուտու կրիտիկայից։ Սակայն այդ կէտը աչ
քից գցելը կարող է ցածրացնել կրիտիկայի նը
շարկութիւնը։ Առաջ պէտք է հասկանալ և չնե
մարկել նպատակը, որին։ Անկը կարող է հեքեա
կը, բայց այդ հեքեաթը կարող է աւելի շա
տրանաւորութիւններ ունենալ զան խմի Զօլայ
րոմանները։ Գրուածքին զանաւոր անուանի տալ
անբան կարելու չէ, կարող են նրա արժանա
րդութիւնները, որոնք։ Ունի պ. Իաֆֆին որ և
արժանաւորութիւն.—ըստ պ. Հայկունու—

Ղուստուրդի անուամբ է օծվել, ուրնմն և նրան է նուերված, սակայն ցանկալի էր, որ նրա պատկերն էլ բազմեր խորանի վրա: Պ. երեցիոխանը, որը մեծ եռանդով է գործել մինչև ցայսօր և պատրաստ է դարձեալ շարունակել, սպասում ենք, ասում էր, որ ազգի հարուստներից բարեպաշտ մի՞նը ուշադրութիւն դարձնի ու նուրբէ Արղաճանի նոր հայ-ժողովրդի նոր եկեղեցուն: Լ. Ղուստուրդի մի պատկեր: Ժողովուրդը, որպէս երևում է, այնքան հարուստ չէ, հարուստ մարդը, ասում էր պ. երեցիոխանը, Արղաճանում ինչ գործ ունի: Ուսումնարան չունեն տեղիս հայերը, սակայն քահանան կարգադրում է երեսունի չափ աշակերտ: Լաւ կանեն Արղաճանի հայերը, որ որքան ջանք են անում եկեղեցու համար, մի այնքան էլ ջանք անեն ուսումնարան ունենալու: Թող համոզվեն, որ եկեղեցին ուսումնարանով աւելի կը ծաղկի: Այստեղ գտնվում են նաև մինչև 30 տուն հայ-կաթօրկիներ, որոնք զրբել է ամենաշուքի Արղաճանի կն. սրանք երեք տարի առաջ մեկուսի մի թիւրքի տուն, նորոգել տուել ու եկեղեցի են ձևակերպել: Վարդապետ Խնկիրեանը իր սենեակում կարգադրում է 15 աշակերտ: Վերջու տարի առաջ, ասում է, եկեղեցում փոխ ասող ու պատարագիս օտկող (սպասաւորող) չունէի, իսկ այժմ տղաքը եկեղեցում ճաշոց զիրք էլ են կարդալիս: Արղուինի հայ-կաթօրկիների ժամասիրութիւնը զովել է. նրանք, որպէս Արղուինում, նոյնպէս ամեն տեղ, ուր գտնվում են, ամեն օր խուռն բազմութեամբ առաւօտ կանուկ դիմում են եկեղեցի, ուրտեղ ծնւել չըլած կամ ծալապատիկ նստած, տէր ողորմանս (վարդաբանը) ձեռին, ջերմմանդաբար աղօթում են, չտօրն են խնորով Աստուծուց:

3. Գաթէնեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Մշակի» հետևեալ համարում կը տպենք պ. Կըռօի մէ ֆիլիստին որի բովանդակութիւնն է տպագրվելու ակալած նրա գրած վէպի առաջաբանը: Մենք յոյս ունենք որ պ. Կըռօի վէպը մէ ընդգծելութիւն էր գտնի մեր հասարակութեան մէջ: Հեղինակը էր գրչին յատուկ եղանակով:

Բայց այլ է իրականությունը: Պ. Բաֆֆիի արժանաւորութիւնները ամենքին յայտնի են, նա ռուս գեղեցիկ ռժ, ռուսի տաղանդ, ռուսի ընդունակութիւն տպագրութիւն գործել ընթերցողի վրայ ազդել նրա մտքի վրա: Այլապէս անկարելի է ըրացատրել այն հանգամանքը, որ նրա բոլոր աշխատանքները իրականացրել են ամենալուրջ, մայեւում են հասարակաց սերը: Թող ինքը պ. Հայկունին գուցակէ, թէ պ. Բաֆֆիի նման գրողը կարող կը լինի ծառայել ազգային գրականութեան ծաղկելուն, կարող կը լինի ազդեցութիւն գործել մեր գրականութեան ուղղութեան վրայ, թէ չէ: Միայն կողմանի դատողութիւնը չէ կարող արդարութիւն համարվել և նա միշտ կը լինի մի անհատական ձայն, որ շուտ է խլանում հասարակութեան մէջ և հարկաւոր նպատակն ու ոգին չը հասկնալով անձնաւորակութեան մէջ կը զգէ կրիտիկան: «Միջդու»-ի մէջ չառեւ կարգադրել, որ «Կաշ, Թիշառ» ժողովրդին գոգութիւն է սովորացնում: Բայց ամեն մէկը կը համազօրի, որ այդ կարծիքը սխալ է: Նոր գրականութիւնը ամեն ազգերի մէջ ընդունել է ուղղութիւն—լուսաւորել որքան կարելի է կեանքի մաշլ կողմերը և այսպիսի լուսաւորած դրութեան մէջ ներկայացնել ժողովրդին, դրա նպատակն է սովորեցնել ժողովրդին զգուշ, յետ քաշուել այնպիսի մտայն գրամաներից, որոնք տեղի են ունենում կեանքի մէջ, բայց անհնարաւոր են մնում, որովհետեւ ծածկւած են լինում անյայտութեան թանձր—խաւարի տակ Գէշ առարկան աւելի զգուշի է երևում, երբ նրան դնում ես լոյսի մէջ: Եթէ մի անհատ ռուս

կով իր գրած վէպն էլ աշխատել է ծիծաղաշարժ
անելու:

Հնորոշակալուծեամբ ստացանք Վչադոց մեծ վարդապետ սուրբ Մեսրոպը՝ վերնագրով մի փոքրիկ դրոշակ, աշխատասիրութիւն Արամ Մեւելանի: Գրքովը սուրբ Մեսրոպի պատկերով է հրատարակված և տպված է Թիֆլիսում, Ներկայ 1883 թվին Մ. Վարդանանի և ընկ. տպարանում:

Լսում ենք որ շուտով սկսվելու են թատրոնա-
կան ներկայացումներ Վրաց լեզուով Արժրունու
թատրոնում: Իսկ հայոց ներկայացումների մասին
դեռևս ոչինչ չէ լսվում:

ՀԱՄԱՅԻՆ մեզ դուռն են հետևեալը: «Այս տարի եղանակները զրեթէ ամբողջ ամառը զգա էին: Բուսականութիւնը առատ է: Ալիւրը ծախուում է 1 ր. 20 կոպ. պուլուր, դարին 50 կոպ., իւրը 9 ռուբլ. մսի մի ֆունտն 8 կոպէկ, պանիրն 7 կոպէկ: Մեր բաղադրումն առուեստը կատարելապէս ընկած է: Հարսի չըջակայքում գտնված վարելահողերը, որոնք մինչև այժմ անմշակ էին մնացել, այս տարի կառավարութեան թոյլտուութեամբ վարում են հողի կարօտութիւն ունեցող հայաբնակարէի, Ալեքսանդրապոլի և այլ տեղերի վրայ և փրացի գիւղացիներ:»

Լաւոմ եղբ որ պ. Գրիգոր Նիկողոսեան նոր-
բաժնի մի գիրք է հրատարակել Կ. Պոլսի մէջ:
Ի՞նչ է այդ գրքի բովանդակութիւնը և ուղղու-
թիւնը, — միզ յայտնի չէ, քանի որ մեր ձեռքը չէ
հասած յիշակ գրքի ոչ մի օրինակ:

խոշորում ենք «Մշակի» բաժանորդներին, որոնք
զեռ չեն վճարել մեր լրագրի այս տարուայ բա-
ժանորդագլխը, շուտով հասցնել մեզ իրանց վրա-
մանցած արգառիկները, եթե ոչ մենք սպառնալու
մասին կը դադարենք ենք նրանց անունով մեզ
լրագրի հրճարներին ուղարկելը:

Մայրաքաղաքի լրագիրներին գրում են Ս. Պետերբուրգից, որ այնտեղից ճանապարհ ընկած ղեպի արտասահման կոմս Լօրիս-Մելիքով:

աղնիւ, գգացող սիրտ, նա անպատճառ կը զուրի-
սի կարգայ եւրօպացի հեղինակի մի աշխատա-
սիրութիւնը, որի մէջ պարզութեամբ մերկաց-
նում են, օրինակ, մեծ քաղաքների անա-
ռակութիւնը, կանանց անբարոյականութիւնը
Միթէ հեղինակն ուզում է զբանով միաներին է,
անբարոյականացնել. — երբէք: Նրա պարտաւորու-
թիւնն է նկարագրել իսկութեամբ մտայ կեանքը
առանց որ և է աւելորդութիւնների իր կողմից
օրովհետեւ հեղինակի ձայնը անհատական է, իսկ
աւելի կրթող ոչ թ կարող է ունենալ այն կեանքը
որ զուրս է բերած աշխատասիրութեան մէջ: Պէտք
է ժողովրդին միամիտ զառն համարել. ժողովրդը
այնքան անհասկացող չէ, որ ընդունէ խաչ. Յիշ-
խաչէս զօղութիւն սովորելու արհեստ. ժողովրդը
կեանքն է արտագրում քառօր Պետրոսի նման հը-
րէհներ և նա էլ կարող է ոչնչացնել իր մէջ ծնւ-
ված հրէհներին: Ժողովուրդը ձակված է դէպի լաւը
նա պատրաստ է լաւ լինել, բայց չէ իմանալ
որտեղ է վատը՝ ոչնչացնելու համար: Ուրեմն մէ-
կը պէտք է լինի, որ, այսպէս ասած, մատնէ նը-
րան, յուսաօրէ նրա առաջ վատութիւնը և զը-
րանից յետոյ գործել է բնորդ է ինքը ժողովուրդը
Ուրեմն զօգնել է այն հեղինակը, որ ընդունու-
ւ է իրա վրա այդպիսի աղնիւ դիւ:

Գ) Գրեւորվ իր մատենախօսութիւնը, պ. Հայկ
Կոստինյն մոռացել է, թէ հոմ Համար է նա զրոյս
նա մոռացել է թէ ինչ է մեր գրականութիւնը :
Մեր կրթական արժանի է այդ գրականութիւնը
Մի քանի ամիս սրանից առաջ մէկ ոտակ հոգ
խօսելով ոտակաց գրականութեան մէջ եղած կծու

Այս օրերը, «Новое Время» լրագրի խօսքերով՝ պետական խորհրդին ներկայացվեցաւ ներքին գործերի մինիստրութեան նախահաշիւ 1884 թիւ համար: Այդ նախահաշիւը ներկայ տարվայ նախահաշիւից չորս միլիոն ռուբլով աւելի է: Այդ նախահաշիւի աւելանալու պատճառը Անդրկովկասեան երկրի ծախսերի միջոցներն է, որոնք մինչև այժմ առանձին էին հաշուէին:

Լրագիրներին խօսքերով, աղքատների թիվը Ս. Պետերբուրգում սատակի մեծանում է, չը նայելով որ իւրաքանչիւր շաբաթ պօլիցիան բռնում է 100-ից մինչև 150 աղքատներին. նրանք չըբռնում են մինչև անգամ Նէվսկի պրոսպէկտի վրա:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԳԻԱՅԻՑ

Կ. Պօլիս, 21 օգոստոսի

Միանգամայն թէ՛ ըլլալ և թէ՛ չըլլալ անկարելի կը թո՛ւի, բայց մեղի համար անկարելի չէ՛։ Ներսէս սրբազան այս շարաթ թէ՛ պատրիարք էր և թէ՛ պատրիարք չէր, և չեմ գիտեր թէ՛ մինչև նամակս վերջնայ պիտի որոշուի՝ սրբազանն ի պատրիարք մնալու կամ չը մնալու։ Այս վայրկեան նիս որ կը գրեմ Ներսէս սրբազան արդէն Սուլթանի մօտ է ընկերակցութեամբ Արարհամ բաշայի։ Պատրիարքը պիտի պաշտէ Սուլթանին, ինչպէս որ կը զորուցուի, որ իր հրաժարականը հաճի անպատճառ ընդունել։ Իսկ եթէ Սուլթանը զարձեալ մերժէ, այն ատեն պատրիարքը պիտի խնդրէ Սուլթանէն որ նա ընդունի իր մէկ քանի առաջարկութիւնները, ապա թէ ոչ ինք, Ներսէս պատրիարքը, չը պիտի կարենայ ազատել ժողովուրդի ձեռքէն։ Այսօր սասնի կը խօսուի, որ ասիկայ հաւանական է, որ թուի սակայն չեմ կարծեր որ կատարելապէս ստույգ տեղեկութիւններ կարող ըլլամ տալ այս թղթատարով, կը մնայ յաջորդին։ Հրաժարականի առթիւ այս շաբթուանս եղածները շատ կարեւոր են, ալ առջինները հինգ ցած սեպեւով անցնենք այս շաբթուան եղածին։ Մէջեալ նամակով համառօտ մը գրեցաք թէ Բնչէ պէն պատրիարքի հրաժարականը կտ մնայ Սուլթանի կամով, այս ղէպը բաւական վիճարկութեանց նիւթ եղաւ հոս, և մէկ լրագիրն գրածը

Մերակող կրիտիկայի մասին, ասում էր մի լուրջ թերթի մէջ. «Մեր (ռուսաց) տաղանդաւոր կրիտիկոսները թափում են բարկութեան շանթեր մեր նոր գրողներին վրա և նրանց մեծամասնութիւնը առհասարակ պնդում է, որ մեր նոր գրականութեան մէջ ոչինչ է, ոչինչ հետաքրքրելի և չինչ խրատական բան չը կայ: Ապրծում և թիւ մեր օրերի հեղինակներն էլ, հերոսներն էլ միևնոսակ զարհուրելի լանցաւորներ են, չարափօսներ են, սուտ վկաներ են և շանտաժիստներ են: Այսպիսի կրիտիկոսները անգին են, երբ նրանք ղեկնւորվում են գրականական հրէջները դէմ, որոնք այնպիսի զարմանալի արագութեամբ շատանում են մեր մէջ, բայց երբ նոյն վիճակի է ենթարկվում և մեր բարեխիղճ գրականական երկրօտասարգութիւնը, այն ժամանակ ավստո նրան էլ յիշակ կրիտիկոսներին էլ: Երկրօտասարգութեան պարզամտութիւնն ու անկարգաւորութիւնը վերջ միակն և անյոյս չեն և կրիտիկայի դերն այդ միջոցում կրթին է, և ոչ թէ ծաղրել և նոր սկսվող համեստ ոյժերի վախեցնելը: Ինձ կասեն, թէ գրականութիւնը ներողամտութեան տեղ չէ, թէ հեղինակները չեն սովորում, այլ պիտի սովորեցնեն: Բայց ի՞նչ անել, երբ ձեռքի տակ դրանից անելի չը կայ: Մի՞թէ միայն պետք բաւականանալ անցեալի մասին յիշողութիւններով: Եւ հասկանում եմ այն խիտ պահանջները, որ անում է կրիտիկան դէպի այն երկիրներն, հեղինակներն, ըր, որ քաղաքակրթութիւնը բուն է և արտադրողներն և ցանկացողներն աճալին, չըլան... Կենսաբի մէջ, կուտուրական աւանդութիւնները պայմանաւորում են

միւսը կը ջնջէր: Երկու օր տօն ըլլալով երբ երեքշաբթի էլանք, տեսնա՛նք որ անդիւրեղն «խթին» էրբերէս: Եւ անկէ առնելով մեր լրագիրները չը բաժնարարենք են Սուլթանին մէկ հրամանագիրը: Այդ հրամանագրով Սուլթանը կըսէ թէ՛ քանի որ ինքն թիւրքիոյ վեհապետ է՝ չը ճանաչէր հայոց համար ուրիշ պատրիարք, բայց միայն Ներսէս սրբազանը: Այս մտածեցէ՛ք թէ՛ ինչ տպաւորութիւն ըրաւ այս լուրը: Որչափ ալ Ներսէս սրբազան մեղ սիրելի ըլլայ, որչափ ալ մեր Ազգ. ժողովը թերութիւններ ունենայ, բայց այս հրամանագրով օղբ կըլէին և սահմանադրութիւն, և հայոց ամեն ընտրական իրաւունքները: Հրատարակուած էր թէ՛ այս հրամանագիրը հաղորդուած է հայոց պատրիարքին Սիմօն պէյի միջոցաւ, Գրան կողմէ: Այս յուզմանց, չիտիւթեանց մէջ էինք, երբ հինգշաբթի առտու կանուխ «Վազըթ»-ի մի քանի տողերն ուսմի պէս պայթեցան: «Վազըթ» թիւրք նախարարութեան օրգանն է և ամեն օր Սուլթանը կը կարգայ այդ թերթը: Առջի օրը «Վազըթ»-ի խմբագիրը գաղտնի էր Սիմօն բաշայի մօտ և անկէ հըրահանգ ստացած էր ինչ որ պիտի գրէր: Ահա «Վազըթ»-ի հրատարակածը, որ պաշտօնական գոյն ունի:

«Իբրեւ լրագիրներէն մի քանին և հայերէն լրագիրներուն մէկ մասը թէպէտ և հրատարակեցին թէ կայսերական հրամանագիր մը ելած է, որ չընդունիր Ներսէս սրբազանի հրաժարականը և թէ այդ հրամանագիրը Բ. Գրան կողմէ հաղորդուած է Ներսէս սրբազանի, միջնորդութեամբ Սիմօն պէյի, սակայն այս լուրը սուտ է և հընարուած խուփալով անձերու կողմէ: Ո՛չ այսպիսի սի հրաման մը եկած է Բ. Գրան, ոչ ալ Սիմօն պէյի կամ ուրիշ անձի միջոցաւ հաղորդուած է նորին սրբազանութեան: Ուստի կը փութանք հերքել այս լուրը:»

Այս երևակայեցէ՛ք թէ՛ ինչ ազդուութիւն կը տիրէ: Կարելի է որ յանուն Սուլթանի յանդիման լրագիրները սուտ մը խօսել: Կարելի է որ պատրիարքը ինքն իր գլխուն ելլէ պատրիարքարան երթայ ըսելով թէ Սուլթանը հրաժարական չէ ընդունած: Այս սպասեցէ՛ք (թերեմանը էֆէնդար)՝ հրատարակուելուն, վասն զի լսած էինք որ պաշտօնական, թերեմանի տնօրէնը հրաժարուած էր Գրան, ինչպէս նաև «Վազըթ»-ի և «Վաթիք»-ի տնօրէններն: Հինգշաբթի իրիկունը «Թերեման»-ը՝ ելաւ, բայց նա ալ գրած էր «Վազըթ»-ի ձևով, ինչպէս նաև «Վաթիք»-ին ալ: Բայց «Մասիս» այս խորհրդաւոր եղելութեան վարարարին մէկ ծայրը վեր առած էր առաջ հրատարակելով թէ՛ Սուլթանին հրամանագիրն անուղղակի կերպով եկած է պատրիարքին: Վերջապէս ուրբաթ շաբաթ խնդրել բաւական պարզուեցաւ: Ահա ինչպէս կը պատմուի: Երբ Սուլթանին կը հասնի պատրիարքի հրաժարականը, Մամուրի թաշայ, Սուլթանի անձնական յոյն բժիշկը, ֆը-

րանսերէն նամակ մը կը գրէ պատրիարքին, որուն մէջ կըսէ թէ Սուլթանը չուզէր որ պատրիարքը հրաժարի: Այս նամակէն զատ Սուլթանը իր թիւրք նապահներէն մին ալ կը խրկէ պատրիարքին այս նպատակաւ: Այսքանը բաւական էր որ ցոյց տրուի թէ Սուլթանին կամը ինչ էր: Պատրիարք սրբազանը յարգելով երկրին վեհապետին կամը անմիջապէս պատրիարքարան իջաւ, միւս օրը պատրիարք ըրաւ և վերադարձաւ խապիզ: Յետոյ օրըն ալ Պեօլիւ-Տերէ Արահամ բաշայի ազարանը գնաց: Չերնօգորայի իշխանին տրուած խնջոյքի մը մէջ Սուլթանը ըսած է բաշային որ Ներսէս Պատրիարք տկար է, հիւանդ է, քեզ մօտ հրաւիրէ որ օղ փոխէ և լաւանայ, և Արահամ բաշայ որ արդէն բարեկամն է պատրիարքին և ստեպ իր ապարանքը հրաւիրած գնա, անմիջապէս կառք խրկելով կը հրաւիրէ նորին սրբազանութիւնը ի Պեօլիւ-Տերէ ուր կը գտնուէր մինչև այսօր:

Այդ ինչպէս եղած է որ Մամուրի բաշայի նամակը խեղաթիւրեալ հրատարակուեցաւ: Կերեւի թէ պատրիարքի բարեկամներէն ունեւ շատ ետանդ ցոյց տալով այդ սխալ հրատարակուելունը ըրին, որ գէշ եղաւ: Սուլթանը այդ տեսակ հրամաններ չընէր: Նոյն իսկ թիւրք նախարարներուն մէջ այսպիսի բան մը պատահեցաւ ժամանակաւ և անմիջապէս խնդրել կերպարանաւոր ըրին այն ատեն: Իսկ Բ. Գրանը իրաւունք ունէր նեղանալու և այդպիսի հրատարակութիւն մը ընելու «Վազըթ»-ի միջոցաւ: Հայոց պատրիարքը իր հրաժարականը տուել է Բ. Գրան, և մէջ մ'ալ Սուլթանին, և այս վերջինը Բ. Գրան միջոցաւ, և ոչ թէ Մամուրի բաշայի ձեռքով: Այդ Սուլթանի հրամանագիրն այլ պէտք էր գալ կամ Բ. Գրան միջոցաւ կամ Սուլթանի «Մասիս» միջոցաւ: Պաշտօնի նախարարի միջոցաւ, այս է սովորութիւնը: Իսկ երբ կուգայ բժիշկի՝ ձեռքով, բնական է Բ. Գրանը կը նեղանայ: Ահա ինչպէս գիտէր ալ որ մրցում կայ պալատին և Բ. Գրան միջև: Արդէն նախարարութիւնն ալ հակառակ է պատրիարքի և դաշտացած է որ Սուլթանը առանց հարցնելու նախարարաց կարծիքը մերժէր և պատրիարքի հրաժարականը թող իրենք կարգադրէին իրենց մէջ այս իրաւասութեան խնդրով, մենք զանք մեր գործին:

Որչափ որ պատրիարքը հրաժարեցաւ Ազգ. ժողովի ընթացքէն, բայց և այնպէս ինքն այնքան խոհեմ եղաւ որ կառավարութեան առջև չուզէր վերադառնալ հրաժարականին պատճառը այսպիսի բաներու: Նոյն իսկ տրուեցան նախարարներուն ալ ըսած է պատրիարքը որ շատ կը պատահին ասանկ փախադող և միանգամայն խեղաւ անձ ինքն կրցած է հասկնել Սուլթանին որ հայոց ազգը շատ կը սիրէ Ներսէս պատրիարքը և թէ Սուլթանը յարգելով Ներսէս պատրիարքը կը շահի հայոց սրտերը: Այսինքն ճշմարտութիւն մ'է և յայտնի է թէ որքան օգտաւէտ է, երբ երկրին վե-

հապետը համոզուած ըլլայ որ այս ազգին գլխուն հետ լաւ երթալու է, և լաւ երթալու ալ ուրիշ կերպ չըլլար, բայց եթէ անոր ըսածներն նկատուեցան առնուլ և զործարկել: Այդ երբ վերջին դէպքերն սկսան պատահիլ, յայտնի է թէ որչափ հարուած կուտային այս համոզման: Երբ Սուլթանը, որ ամեն դարձանքուն, ամեն փոքր դէպքերու իսկ տեղեկէ, կիմանայ որ հայոց Ազգ. ժողովը, հայոց լրագիրները, կը թշաւանան պատրիարքին և թէ ժողովուրդն ալ կը տրանջայ անոր դէմ, բնական է որ այլ ևս մեծ կարողութիւն չը տար այդ պատրիարքին և անոր ըսածները նկատուեցան չառնել: Եւ ցաւալի կէտը հոն է որ երբ ժողովուրդէն զգոնութիւն կը յայտնուի պատրիարքի դէմ, չեն ուղեր յայտարարել թէ ժողովուրդի այդ զգոնութիւնը անկէ առաջ կուգայ որ հայոց վիճակը չը բարւոյնը և այդ ժողովուրդական զգոնութիւնները ցոյց են կառավարութեան դէմ, այլ բարոյութիւն ուրիշ ստանձաներու կը վերադառնայ այդ զգոնութիւնները: Եթէ ճիշդ ըսուէր, այն ժամանակ ուրիշ կերպ կըլէր: Ինչ և է պատրիարքը դործը աղէկ կարգի մտցուց: Այդ Գաղաղեան էֆէնդի հրաւիրած է այդ պարագուրները անոնց հասկնելու համար թէ ինչպիսի կը վնասէ իրենց հետեւած ընթացքը ազգային շահուց և թէ տկարացնելով բարոյական Ներսէս պատրիարքը ուրիշ բան չեն ըրած ըլլալ, բայց եթէ տկարացնել բարեկարգութեանց խնդրը թիւրքերն մտքերնին դրած են, ինչպէս եւրօպացիներ ալ, որ Ներսէս պատրիարքը բարեկարգութեանց գաղափարին կենդանի ներկայացուցիչն է և երբ անոր դէմ զգոնութիւն յայտնուի, զուգի կարծին նորին սրբազանութեան պաշտպանած գաղափարներուն դէմ կըլէ ժողովուրդը: Այդ աքսորի և այլն լուրերն ուրիշ բան չեն, բայց եթէ Գաղաղեան էֆէնդի բարեկամական յորդորները առ պարագուրն:

- 1) Ազատութիւն Կարինի և Կիւրնի բանտարգանքներուն:
- 2) Վերադարձ Առաջնորդներու իրենց թեմերը:
- 3) Տպագրական ազատութիւն Եկեղեցական, ազգ. պատմութեան և ազգ. աշխարհագրութեան համար:
- 4) Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական խնդրոյ կարգադրութիւն ըստ պահանջման Ազգ. Պատրիարքարանի:
- 5) Ձխուրական տրոյք վրայ յաւելում ի նպաստ Երուսաղէմի պարտուց բարձման:

Իրաւ է որ այս առաջարկութիւններն եթէ ընդունեն, հայոց համար մեծ բան մը չէ, սակայն բաւական բան է: Մի քանի անգամ գրեցինք որ Բիւրլինի վեհաժողովէն վերջ Բ. Գրանը նորանոր հարցադրութիւններ հնարեց որպէս զի զբաղնէր ատենց կարգադրութեամբ և հետամուտ չըլլանք ուրիշ պահանջներու: Պատրիարքն ալ ինչ ընէ, հիմա ինչ որ հնար է ձեռք բերել զայն ձեռք բերելու կաշխատի, միւսներուն համար ալ ուրիշ կերպ տնօրէնութիւններ կընէ ըստ պարագայի: Իսկ այս վերջի պարագայներուն մէջ պատրիարքը խոհաւարութեան և ճշմարիտ հարեւասիրութեան ապացոյց մը տուաւ, յայտարարելով նոյն իսկ Սուլթանին որ ինքն կը հրաժարի վասն զի կառավարութիւնը միշտ կարահամարէ հայոց ազգը: Պիտի կրնանք մենք ալ օգտուիլ այս դէպքէն: Գրադարար Կ. Պաշայ հայ լրագիրները չեն շար- ժիր այնպէս, ինչպէս որ պարտաւոր էին շարժիլ:

Առջի նամակի վերջը գրեցինք թէ խօսք կը պտղորդէ որ պատրիարքը հակառակորդներուն պարագուրները պիտի աքսորուին, այս լուրը բաւական տարածուեցաւ, որչափ որ ալ անհաւատալի կը թուէր, բայց և այնպէս կուգէին հաւատացնել և լրագիր մ'ալ հրատարակեց թէ այդ հակառակորդներէն ունեւ հրաւիրուած են արքունի պալատը, բայց եղելութիւնը սա է: Սուլթանի անձնական զանձուն տնօրէնը մի հայ է Գաղաղեան Յակոբ էֆէնդի: Այս անձը միանգամայն շատ բարեկամ է Պատրիարքին: Ազգին օգուած փախադող և միանգամայն խեղաւ անձ ինքն կրցած է հասկնել Սուլթանին որ հայոց ազգը շատ կը սիրէ Ներսէս պատրիարքը և թէ Սուլթանը յարգելով Ներսէս պատրիարքը կը շահի հայոց սրտերը: Այսինքն ճշմարտութիւն մ'է և յայտնի է թէ որքան օգտաւէտ է, երբ երկրին վե-

հապետը համոզուած ըլլայ որ այս ազգին գլխուն հետ լաւ երթալու է, և լաւ երթալու ալ ուրիշ կերպ չըլլար, բայց եթէ անոր ըսածներն նկատուեցան առնուլ և զործարկել: Այդ երբ վերջին դէպքերն սկսան պատահիլ, յայտնի է թէ որչափ հարուած կուտային այս համոզման: Երբ Սուլթանը, որ ամեն դարձանքուն, ամեն փոքր դէպքերու իսկ տեղեկէ, կիմանայ որ հայոց Ազգ. ժողովը, հայոց լրագիրները, կը թշաւանան պատրիարքին և թէ ժողովուրդն ալ կը տրանջայ անոր դէմ, բնական է որ այլ ևս մեծ կարողութիւն չը տար այդ պատրիարքին և անոր ըսածները նկատուեցան չառնել: Եւ ցաւալի կէտը հոն է որ երբ ժողովուրդէն զգոնութիւն կը յայտնուի պատրիարքի դէմ, չեն ուղեր յայտարարել թէ ժողովուրդի այդ զգոնութիւնը անկէ առաջ կուգայ որ հայոց վիճակը չը բարւոյնը և այդ ժողովուրդական զգոնութիւնները ցոյց են կառավարութեան դէմ, այլ բարոյութիւն ուրիշ ստանձաներու կը վերադառնայ այդ զգոնութիւնները: Եթէ ճիշդ ըսուէր, այն ժամանակ ուրիշ կերպ կըլէր: Ինչ և է պատրիարքը դործը աղէկ կարգի մտցուց: Այդ Գաղաղեան էֆէնդի հրաւիրած է այդ պարագուրները անոնց հասկնելու համար թէ ինչպիսի կը վնասէ իրենց հետեւած ընթացքը ազգային շահուց և թէ տկարացնելով բարոյական Ներսէս պատրիարքը ուրիշ բան չեն ըրած ըլլալ, բայց եթէ տկարացնել բարեկարգութեանց խնդրը թիւրքերն մտքերնին դրած են, ինչպէս եւրօպացիներ ալ, որ Ներսէս պատրիարքը բարեկարգութեանց գաղափարին կենդանի ներկայացուցիչն է և երբ անոր դէմ զգոնութիւն յայտնուի, զուգի կարծին նորին սրբազանութեան պաշտպանած գաղափարներուն դէմ կըլէ ժողովուրդը: Այդ աքսորի և այլն լուրերն ուրիշ բան չեն, բայց եթէ Գաղաղեան էֆէնդի բարեկամական յորդորները առ պարագուրն:

Ներսէս պատրիարքը հրաժարական ետ առնելէն ի վեր հրաժարած կը մնայ, ոչ պատրիարքարան կըլլան, ոչ ժողովներուն կը նախադաձն, ոչինչ կընէ: Ամէն ինչ պիտի որոշուի այսօրուան Սուլթանի հետ տեսակցութիւնէն վերջը: Բայց այդ տեսակցութիւնը այսօր կը կատարուի թէ ոչ, ստորոջ չենք գիտեր, թէպէտ շատ հաւանական է: Ազգ. ժողովը ալ չը գուժարի մինչև այս խնդրոյն կարգադրութիւնը:

Այսօր քաղաքայի պատճառով շաբաթ մի անգամ թղթատար ունինք, ուստի պիտի սպասենք յաջորդ շաբաթին: Կան բաւական տեղեկութիւններ, լուրեր, ինչ որ նոր, սակայն այս խնդրոյն ներք կը գրաւեն բոլոր թղթակցութիւնները անոնց ժամանակ չը մնար, նայենք, յաջորդը համառօտ ամենքն ալ գրենք ըմբոսնը:

Այսօր, երկուշաբթի առաւօտ, կիմանայք որ պատրիարք սրբազանը երէկ ներկայացեր է սուլթանին, ընկերակցութեանց Արահամ բաշայի սակայն պատրիարքը հրաժարականի խնդրոյն վերջը ծաղրելով նրանց հասարակութեան առջև, խել հեղինակի ետանդն ու ձեռքը ծառայել մեր զրկանութեան օգտին, երբ այդ հեղինակութիւնները չունեն ոչ մի չօգտակիլ պակասութիւն: Նրանց դէմ ծաղրական կրիտիկան ի դուր է, ունի միակ նպատակը—ծառայել Կուսակցութեան, իսկ սա մեծ անարդարութիւն է: Այս ամենը ժողովուրդը ինքն էլ է հասկնում և բացատրում իր ձեռք: Ինձ շատ անգամ է պատահել լսել մարդ կանցից (նոյն իսկ «Մեղու»-ն ընթերցողները), թէ քանի որ մեղ մօտ չը կան ուրիշ լաւ հեղինակութիւններ, Իսթիքին մեղ համար անդին է: Միթէ արժէ ծաղրել այդպիսի վարկ ունեցող զրկանների վրա:—այդ մասին թող դատէ ինքը պ. Հայկունին, միայն առաջ դէն դնելով կրկն ու կուսակցական ոգին:

Գ) Կրիտիկոն կարող է դառնալ միայն հաստատ համոզմունքի տէր մարդ, որ ճշմարտաւէր, արդարաւէր է, որ ազատ է կողմնապահութեան, կեղծաբոլորութեան, կրքի ազդեցութիւնից: Պ. Հայկունի կրիտիկայի ձեռք, ոգին արկեր ցոյց են հետեւաբար նրա կրիտիկան էլ կողմնաւոր է: Նա գլխից սկսած տքնում է վատացնել Իսթիքի աշխատանքները, չէ գտնում նրանց մէջ մի լաւ տեղ, մի արժանաւորութիւն, ուրեմն նրա մէջ չը կայ և հակառակորդի վեհաժողովները: Այսպէս լինելով, նրա մատենախօսութիւնը չէ կարող ոյծ ունենալ ոչ հասարակութեան, ոչ էլ հեղինակի աչքում: Հեղինակը կարող էր լսել առողջամիտ կրիտիկայի ձայնը, ուղղել իր սխալները, ո-

նրա նոյնաման ընթացքը դէպի առաջ և առանձին զփուրութիւններ չեն ներկայացնում զինեւ լաւ համար: Այս պատճառով ֆրանսիացի, անգլիացի, գերմանացի կրիտիկոնները կարող են չը լինել ներդաւում դէպի այն հեղինակները, որոնք շատ վաղ են հաջնում այդ պաշտօնի նշանադրեալ: Բայց մեղ մօտ այդ չէ կարելի:...

Այսպէս է խօսում ուս մատենախօսը, և որտեղ ուսաց գրականութեան մէջ, որի առաջ մեր գրականութիւնը համարեա ոչինչ է: Եւ ի՞նչ ուսաց կրիտիկոնները պարտաւոր են խնայել երիտասարդ ուժերը, ապա որքան մենք պիտի խնայենք, մենք որ չունենք գրականական անցեալ, մեր գրականութիւնը դեռ ապագային է պատկանում, դեռ գտնվում է օրորոցային կեանքի մէջ, մենք այժմ տեսնում ենք նրա ապագայ կեանքի անքմերը: Եւ ինչի հետ է համեմատում պ. Հայկունի պ. Իսթիքի գրեւորները և ծաղրում նրանց, երբ պ. Իսթիքի մեր նոր գրականութեան մէջ մի երևոյթ է, երբ նրա հեղինակութիւնները զարգացում են կազմում մեղմունք: Բոլոր կրիտիկոնները կարող է համեմատել այժմեան հեղինակութիւնները Բելինսկու ողու ազդեցութեան տակ կերպարանափոխուած հեղինակութիւնների հետ և ծաղրում է նրանց: Բելինսկին էլ իր գրչի ազդեցութեամբ փոխել է միջնակի օրերը եղած բաւական ընդարձակ գրականութիւնը, իսկ ունենք մենք այդպիսի գրականութիւն: Ոչ: Մեղ համար թանկ են երիտասարդ ոյծերը, մենք պիտի յարգենք նրանց, ամեն միջոց զարգանալու, պիտի յարգենք նրանց արժանաւորութիւնները, որոնք կարող են բարե-

նորոգել մեր նկատողութիւնները: Իսկ հարուածել ամեն մի նոր ոյծ, ծաղրել նրան անուղիշ կերպով—դա միայն վնաս կը հասցնէ և ոչ օգուտ: Ս. Սպանդարեանց «Մեղու»-ի մէջ շանթեր էր արձակում երիտասարդ հեղինակների դէմ, խիտ կրիտիկա էր պահանջում գրականութիւնը նրանց զրկանքներից մաքրելու համար: Բայց դիտէր նա, թէ ինչ գրականութիւն է հարուածում: մենք կասենք—մի այնպիսի աղքատ գրականութիւն, որի հեղինակութիւնները մատերով է կարելի համրել, այնպիսի հեղինակների, որոնք դեռ գործում են ապագայի համար: Վարկէ հայ հեղինակի հետ այնպէս, ինչպէս վարկէ հայ ֆրանսիացի կրիտիկոնը իր չայրենակից հեղինակի հետ—անկեղծութեան պէս մի բան կը լինէր: Պէտք է պահպանել հայ հեղինակին, պէտք է համարել նրա դառն աշխատանքներին, դրանով մենք կը պահպանենք երիտասարդ ոյծը գործելու համար: Ի հակի մենք չենք անում, որ պէտք է ամեն մի հեղինակութեան վրա ուղմանա կարգալ, մեր խօսքը վերաբերվում է այնպիսի երիտասարդ ոյծերին, որոնց մէջ նկատում ենք արժանաւորութիւն, ինչպէս է պ. Իսթիքին: Իսթիքի աշխատանքները մեր ժողովուրդի մէջ փառաւոր ընդունելութիւն են գտնում, հարկադրում են նրան հետաքրքրվել իր մանուկ գրականութիւնով, իր լեզուով, հասկացնում են ժողովուրդն ընթերցանութեան ճաշակը, մտքի նրբութիւնը, ոճի գեղեցկութիւնը և առհասարակ տեղ են պատրաստում ապագայ գործերի համար: Ինչ չարժանի լայ խելագիւ, ոչնչացնել այդ տեսակ հեղինակութիւն-

Ի. Կ. ԼԵՎԻՆՅ
1—3

ՏԻՒՄԵԱՆ ՆՈՐԱՇԷՆ ԵԿԵՂԵԿԱԿ Ս. ՄԱՐԻԱՄԵԱՆ օրիորդաց ուսումնարանի վերաբնութիւնները և աշակերտութիւնների ընդունելութիւնը սկսվում են Օգոստոս ամսից 26-ին, իսկ ուսումնական տարեմերթի 1-ից 3—3

ՊԱՍՏԱՌ (օրցյ) ՏԱՐՆՈՊՈԼ
եղբայրների գործարանական ՊԱՆԵՍՏԻ մէջ:
Լորիս-Մելիքովսկայա փողոց, տ. 20-րդ, հոգեւոր սեմինարիայի հանգէպ:
Ստացված է մեծ քանակութեամբ
ՊԱՍՏԱՌ (օրցյ) 12 կօպէկից մինչև 5 ռուբլ ընդհանուր:
Քանակութեամբ գնողներին 20-25% կը լինի:

ԿԱՅԾԵՐ
ՀԱՅ. 1.
Գինն է 2 ռ.
Վաճառվում է թիֆլիսի բոլոր հայ գրազատների մօտ և «ՄԵՂԱԿԻ» խմբագրատան մէջ:

ՄԱՐԻԱՄԵԱՆ-ՅՈՎԱՆԱՆԵԱՆ
օրիորդաց ուսումնարանում աշակերտուհիների **ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ** և վերաճնութիւնները սկսվելու են, ուսումնարանի շինութեան վերանորոգութեան պատճառով, սեպտեմբերի 6-ին:
Տեսնող 3. 20-րդ ԱՆԵԱՆՑ 2—2
ԲԺԻՇԿ ԿԻՆ
Ա. Ի. ՇԶԵՐԻՆԻՆԱ
ընդունում է հիւանդներին առաւօտները մինչև 10 ժամը, երեկոյան 5—7 ժ. Մի-խայրովսկայա փողոց տուն № 91: (Քաղաքային հիւանդանոցի հանգէպ):
2—8 (2)

Կուկիուս. Աստուածածնի տղայոց ուսումնարանում աշակերտաց ընդունելու թիւը կը սկսվի ամսին 25-ից, իսկ կանոնաւոր ուսումը կը սկսվի սեպտեմբերի 5-ից: Ուսումնարանը ունի երեք պատրաստականներ. առաջին և երկրորդ պատրաստականները մի դասատան մէջ, երրորդը առանձին:
Հոգաբարձու՝ Բ. Փիրադեանց:
Թիֆլիսի քաղաքային երկրորդ յիշատակ 1868 թ. ապրիլի 4-ին հիմնած ՀԻՄԱՆԻՄԱՆՈՒ զինվորական պատիւ ունի յայտնել, որ հիւանդանոցի մէջ սեպտեմբերի 1-ից հիւանդները ընդունվում են առաւօտեան 9 ժամից մինչև 1-ը կէսօրից յետոյ:
Հիւանդանոցի զինվոր Դ. Լիսիցեկ:

Գուրս եկաւ Գոսկայում մամուլի տակից Հայոց Օրբելեանց իշխանների պատմութիւնը այս վերնագրով История князей Орбелянц. գինն է մէկ ռուբլ: Գնել յանկացողները կարող են գիմել Թիֆլիսի կենտրոնական գրադարանոցը և կամ հեղինակին, որի հասցէն հետևեալն է. Москва, Лазаревский Институтъ. Христофору Ив. Иоаннесову.
3—3

ԳԼՕԲՈՒՍԻ ԳՐԻՉՆԵՐ
Որոնցով կարելի է գրել ամենակապիտ թղթի վրա:
Միակ գործակալ **ԼԻԱԿԱՆ** Խոտեղ կան ամեն իր համար մեծ **ԳՐԻՉՆԵՐ** էժան քան թէ նոյնպէս ԹԱՆԱԲ, ներ, գմուռ, ՄԱՐԵՆԵՐ, պենալ, ներ, ծխախոտի ներ, ածելիք, ս ներ, ԲԱԶԱԹՈՒՐարկու կախելու ՏԻՆԵՐ, վզագոյով ԲԱՆՆԵՐ, բրիտանական մետաղից իրեր, ԼԱՊՏԵՐՆԵՐ, գլխաւոր, ԲԱԺԱԿՆԵՐ, ջրամաններ, երես լուսնալու ամաններ, ֆիլտրա, կրանչիցներ, այգու մկրատներ, շորի շէտակա-գլխի, երկաթէ թելերից, ձիու համար: Մա-կենաօջներ: Բժշկական թուղթ փաթեղիւղե-տի համար և այլն և այլն:
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ:
37—100
ՄԻ ՕՐԻՈՐԴ, որ աւարտել է իր ուս-ման ընթացքը ուսուց օրիորդական գիմնա-զիւյում և պարապել է Հայոց ուսումնա-րաններում 20-րդ ՏԱՐԻ ուսուցչուհիութեամբ թէ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԻՋՈՒՄ և թէ ԿՐԹԱ-ՐԱՆՆԵՐՈՒՄ,—ցանկանում է զաւառական քաղաքներից միում ուսուցչուհիութեամբ պարապել: Պայմանների մասին գիմել պ. 2. Գրիգորեանցի գրախանութը:
7—10

ԱՆԴՐԿՈՎ ԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԳՆԱՅԳՆԵՐ
ՀԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՆԵՐԻ ԳՆԱՅԳՆԵՐ ԲԱԹՈՒՄԻ ՆԻ ԲԱԳՈՒՄԻ ՄԷՋ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
Բաթում . . .	—	8—	Բաթում . . .	—	10—23 առ.
Սամուրեղի . . .	12—2	12—18	Գանձակ . . .	12—20	12—48 գլխ.
Րիօն . . .	1—9	1—22	Թիֆլիս . . .	7—49	8—31 առ.
Սուրամ . . .	6—8	6—11 երեկ.	Գորի . . .	10—56	11—
Միխայլով . . .	6—23	6—33	Միխայլով . . .	12—26	12—46
Գորի . . .	7—53	8—2	Սուրամ . . .	12—58	1—1
Թիֆլիս . . .	10—25	11—11	Րիօն . . .	5—54	6—9 երեկ.
Գանձակ . . .	6—20	6—39 առ.	Սամուրեղի . . .	7—	7—20
Բաթում . . .	8—8 երեկ.	—	Բաթում . . .	11—21 երեկ.	—

ԽԱՌՆ ԳՆԱՅԳՆԵՐ ԹԻՖԼԻՍԻ Լ ՍՈՒՐԱՄԻ ՄԷՋ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
Սուրամ . . .	—	1—38 գլխ.	Թիֆլիս . . .	—	3—11
Միխայլով . . .	1—50	2—5	Գորի . . .	6—30 երեկ.	6—41
Գորի . . .	4—6	4—30	Միխայլով . . .	8—41	8—56
Թիֆլիս . . .	8—առաւ.	—	Սուրամ . . .	9—8 երեկ.	—

ԽԱՌՆ ԳՆԱՅԳՆԵՐ ՍԱՄՏՐԵԳԻԻ Լ ՓՈԹԻԻ ՄԷՋ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
Փոթի . . .	—	8—45 առ.	Սամուրեղի . . .	—	7—30 երեկ.
Սամուրեղի . . .	11—39 առ.	—	Փոթի . . .	10—24 երեկ.	—

«ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՏԵՐԵՆ ԳՐԲԵՐԻ ՀՐԱՏԱՐԱ-ԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ»
Հրատարակութեամբ լոյս տեսաւ և վաճառ-վում է Թիֆլիսի հայգրադարանների մօտ ընտրի մատենադիրը:
«ԱԳԱԹԱՆԳԵՂՈՍԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ»
524 երեսից բաղկացած: Գինն է 1 ռուբլի:
Օտարաբաղադրացիք կարող են գիմել նա և վարչութեան գրասենեակը, այս հասցէով. Въ Правление Тифлискаго общества изда-нія армянскихъ книгъ. Фрейлинская ули-ца, домъ С. Корганова, № 4.

ՄԱՆՈՒՅԱՏՈՒՐԱՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ջ Ի Ն Գ Ե Ր
Ն Ի Ի Ի Օ Ր Կ Ի Մ Է Ջ
ԿԱՐԵՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻ ԱՄԵՆԱԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ:
Ծախում է ամենալաւ համարված կարեմքեհնաներ նպաստող նոր գործիքներով և նոր պատուանդաններով, որոնք պահանջում են փչանալուց, գործելու ժամանակ աղմուկ չեն հանում և թիֆլիս ընթացք ունեն աշխատանքի ժամա-նակ, այնպէս որ ամենաթոյլ և ձեր մարդիկ կարող են նրանց կառավարել առանց յոժերը սպառելու: Ծախվում է
ԿԷՍ ՄԻԼԻՈՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻՑ ԱԻԵԼԻ ՏԱՐՎԱՅ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ:
Այս իրողութիւնը ամենալաւ ապացոյց է Ձինգերի կարեմքեհնաների համար:
ՆԱԽԱԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ. Ձինգերի իսկական կարեմքեհնաները մեծ վարկ ունեն, որովհետև իրանց գեղեցիկ յատկութիւններով ամենքին զմայլեցնում են և այդ պատ-ճառով ուրիշ գործարանները նրանց կեղծում են և ծախում են Ձինգերի իսկական կարեմքեհնաների տեղ: Զգուշացնում եմ ձեզ, որ Ձինգերի իսկական իւրաքան-չիւր կարեմքեհնան The Singer Manufacturing Co-^o ֆիրմայից ունի գործարանի գրօշմներ մեքենայի կոթի և մամուլի վրա. The Singer Manufacturing Co-^o,
Գ. Ն Է Ց Դ Լ Ի Ն Գ Ե Ր, Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս, Գ Օ Լ Օ Վ Ի Ն Ս Կ Ի Փ Ո Վ Ո Յ, Տ Ո Ի Ն Մ Ի Ր Ի Մ Ա Ն Օ Վ Ի
ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ Պօլիցէյսկայա փողոց, տուն Թերզի-Օղլի:
ԳՈՒԹԱՅԻՍԻ մէջ Միխայլովսկայա փողոց, տուն Շնէյդերի:
ԲԱԳՈՒԻ մէջ Միխայլովսկայա փողոց, տուն Միրզա-Աւագովի:
Իւրաքանչիւրին միջոց տալու համար ձեռք բերել Ձինգերի ամենաօգտակար և իսկական կարեմքեհնան կարելի է գնել փոքր մուտքերով, այսինքն շաբաթական
1 ռ. 50 կ. վճարելով առանց իսկական գինը բարձրացնելու: Հնացած մեքենաները խնամելը փոփոխում է:
16—50 (1)